

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

2025-07-08 Nr. NV-1568

ĮSTATYŲ PROJEKTAI Nr.: TAP-25-795(2) TAIS-25-4895(3)		DĖL ASMENS SU NEGALIA TEISIŲ APSAUGOS PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR. I-2044 1, 2, 15, 24, 26, 30 IR 32 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR TIKSLINIŲ KOMPENSACIJŲ ĮSTATYMO NR. XII-2507 1 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO NAUJU V SKYRIUMI ĮSTATYMO PROJEKTŲ		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	<i>Pasirenkama</i> ☐ Taip ☒ Ne	<i>Socialinės apsaugos ir darbo ministerija</i>	<i>Pasirenkama</i> ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2025-07-08	<i>Pasirenkama</i> ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Grąžinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybės programą	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip ☐ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA**Įstatymų projektai parengti siekiant spręsti šias problemas:**

- Dabartinis šunų pagalbos asmenims su negalia teikimo teisinis reguliavimas neužtikrina šunų pagalbininkų pagalbos asmenims su negalia, nesudaro sąlygų asmenims su negalia naudotis šia pagalba, patekti į viešąją erdvę, visuomeninės ir kitos paskirties statinius ir būti juose, naudotis viešuoju transportu. Įstatyme numatytas reikalavimas šunų pagalbininkų rengėjams turėti tarptautinių šunis pagalbininkus rengiančius asmenis vienijančių organizacijų akreditaciją, yra realiai neįgyvendinama. Kad šunų pagalbininkų rengimo mokykla gautų tarptautinės organizacijos akreditaciją, ji turi parengti tam tikrą, tarptautinės organizacijos nustatytą šunų pagalbininkų, skaičių (pvz., *siekdama Tarptautinės šunų vedlių federacijos akreditacijos, vedlių rengimo mokykla turi būti parengusi 10 šunų vedlių asmenims, turintiems regėjimo negalią*). Šunų pagalbininkų pagalba šiuo metu Lietuvoje prieinama tik ribotam asmenų skaičiui, nes šuns pagalbininko įsigijimas, parengimas, jo priežiūra galima tik pačių asmenų su negalia asmeninėmis lėšomis (*šiuo metu Lietuvoje yra 2 šunys pagalbininkai (vedliai)*).
- Įstatyme įtvirtintas techninės pagalbos priemonių poreikio nustatymo mechanizmas sukelia perteklinę administracinę naštą tiek pačiam asmeniui, kuriam reikia šių priemonių, tiek gydytojui, tiek Asmens su negalia teisių apsaugos agentūrai (Agentūra), tiek Techninės pagalbos priemonių centrui (Centras), kuris atlieka asmenų aprūpinimo techninėmis pagalbos priemonėmis funkciją. Šiuo metu asmeniui, kuriam jau nustatyta negalia, techninės pagalbos priemonių poreikį nustato Agentūra, o asmeniui po ūmios traumos ar ligos iki neįgalumo / dalyvumo lygio nustatymo ar pensinio amžiaus asmeniui – sveikatos priežiūros įstaigos gydytojas. Toks skirtingas poreikio nustatymo mechanizmas didina administracinę naštą ir prailgina asmenų aprūpinimo techninės pagalbos priemonėmis procesą.
- Agentūros sprendimai dėl darbo pobūdžio ir sąlygų, kurie pagal Įstatymą išduodami vertinant asmens dalyvumo lygį, neužtikrina asmenų su negalia lygių galimybių darbo rinkoje ir neskatina objektyvaus darbdavių požiūrio į šių asmenų galimybes dirbti. Be to, šis sprendimas nesuteikia išsamios informacijos apie asmens galimybes dirbti konkrečioje vietoje, jame pateikiamos tik bendro pobūdžio rekomendacijos, todėl neturi jokios pridėtinės vertės.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS**Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymo projekte siūloma:**

- Nustatyti veiksmingą šunų pagalbininkų pagalbos teikimo asmenims su negalia mechanizmą:
 - Apibrėžti, kad šuns pagalbininkas yra šuo, specialiai apmokytas vykdyti užduotis ir teikti pagalbą asmeniui su negalia pagal jo individualius poreikius, kad padidintų asmens savarankiškumą, saugumą ir mobilumą. Šuo žymimas šuns pagalbininko skiriamuoju ženklu, jo laikytojas ar savininkas turi šuns pagalbininko statusą patvirtinantį dokumentą.
 - Atsisakyti reikalavimo, kad šunį pagalbininką gali parengti tik tie fiziniai / juridiniai asmenys, kurie turi tokius šunis rengiančius asmenis vienijančių tarptautinių organizacijų akreditaciją. Reikalavimai rengėjams bus nustatyti socialinės apsaugos ir darbo ministro (*numatoma vadovautis Europos standartizacijos komiteto (CEN) standartais*).
 - Įtvirtinti asmens su negalia, besinaudojančio šuns pagalbininko pagalba, teisę laisvai patekti į viešąją erdvę, įskaitant visus statinius, nepriklausomai nuo jų paskirties, ir juose būti, naudotis visų rūšių viešuoju transportu, taip pat keleivių vežimo už atlygį paslaugomis lengvaisiais automobiliais pagal užsakymą ir taksi, o šių objektų

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

valdytojams – prievolę užtikrinti šią asmens su negalia teisę (*esant prašymui, asmuo su negalia turi pateikti šuns pagalbininko statusą patvirtinantį dokumentą. Reikalavimo pateikti asmens su negalia pažymėjimą atsisakoma*).

- Įtvirtinti šuns pagalbininko rengėjo teisę kartu su šuniu pagalbininku (mokiniu) jo praktinio rengimo metu pateikti į viešąją erdvę, statinius ir juose būti, naudotis viešuoju transportu ir keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais / taksi (*šuo turi būti pažymėtas šuns pagalbininko (mokinio) skiriamuoju ženklu, o esant prašymui, rengėjas privalo pateikti šio šuns statusą patvirtinantį dokumentą*).
- Nustatyti, kad asmens su negalia teisės gali būti apribotos išimtiniais atvejais, kai šuo pagalbininkas: 1) kelia realią ir tiesioginę grėsmę kitų asmenų sveikatai ir (ar) gyvybei; 2) realiai kelia grėsmę statinyje laikomų gyvūnų sveikatai ir (ar) gerovei (*objektų valdytojai privalo nustatyti taisykles dėl pagalbos asmeniui su negalia priemonių taikymo / priemonių, skirtų šuns pagalbininko gerovei ir saugumui užtikrinti pagal Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymą, kai asmuo su negalia būna jų valdomame objekte, taikymo*).
- Patikslinti, kad techninės pagalbos priemonių poreikį nustato Techninės pagalbos priemonių centras (Centras), kuris ir organizuoja asmenų aprūpinimą techninės pagalbos priemonėmis (dabar – Agentūra ir sveikatos priežiūros įstaigos gydytojas), taip sumažinant administracinę naštą ir pagreitinant aprūpinimo techninės pagalbos priemonėmis procesą.
- Atsisakyti Agentūros sprendimo dėl darbo pobūdžio ir sąlygų, kuris yra išduodamas vertinant asmens dalyvumo lygį (dabar – Agentūra, atlikusi dalyvumo vertinimą, privalo teikti bendro pobūdžio rekomendacijas dėl rizikos veiksnių darbo vietoje, kuriems esant nerekomenduojama dirbti).
- Atlikti kitus techninio pobūdžio patikslinimus.

Tikslinių kompensacijų įstatymo projekte siūloma:

- Nustatyti teisę į šuns pagalbininko įsigijimo išlaidų¹ kompensaciją, mokamą iš valstybės biudžeto lėšų:
 - Asmenims su negalia, kuriems įstatymo nustatyta tvarka Agentūra nustatė šuns pagalbininko įsigijimo išlaidų kompensacijos poreikį, vieną kartą metuose per 96 mėn. (*išskyrus atvejus, kai šuo pagalbininkas dėl sveikatos nebegali teikti pagalbos ar miršta*) skiriama šuns pagalbininko įsigijimo išlaidų kompensacija, kompensuojant 90 proc. faktinių šuns pagalbininko įsigijimo išlaidų, bet ne daugiau kaip 300 bazinės socialinės išmokos dydžiu (21 tūkst. Eur, kai BSI – 70 Eur).
 - Pakartotinai šuns pagalbininko įsigijimo išlaidų kompensacija gali būti skiriama ir anksčiau, nei praėjus 96 mėn., jeigu šuo pagalbininkas dėl sveikatos nebegali teikti pagalbos arba miršta, šunį parengęs ir šuns pagalbininko statusą patvirtinantį dokumentą / skiriamąjį ženklą išdavęs juridinis / fizinis asmuo arba veterinarijos gydytojas pateikia Agentūrai tai patvirtinantį dokumentą.
 - Šuns pagalbininko įsigijimo išlaidų kompensaciją skiria ir moka Agentūra.

Numatoma įstatymų projektų įsigaliojimo data – 2026-05-01.

Įstatymų projektais teikiamiems pasiūlymams įgyvendinti 2026 m. iš valstybės biudžeto reikės apie 100 tūkst. Eurų, o nuo 2027 m. – kasmet po 250 tūkst. Eur šuns pagalbininko įsigijimo išlaidų kompensacijoms mokėti (*vieno šuns pagalbininko parengimo ir išlaikymo rengimo metu išlaidos siekia 25-30 tūkst. Eur*).

Numatoma, kad šuo pagalbininkas šiuo metu būtų reikalingas tik 0,004 proc. asmenų su negalia nuo visų Lietuvoje gyvenančių asmenų su negalia skaičiaus (230 tūkst. asmenų su negalia), t. y. 10 asmenų su negalia. Per metus planuojama kompensuoti 10 šunų pagalbininkų įsigijimo išlaidų, o minėti šunys pagalbininkai būtų parengiami per 2 metus. Iki 2029 m. Lietuvoje atsirastų 20 šunų pagalbininkų.

Rengėjų pasiūlytos priemonės iš esmės atitinka keliamą problematiką, yra taiklios ir laikytinos aktualiomis. Siūlomos priemonės pagrįstos užsienio šalių patirtimi, statistine informacija ir kt. Įstatymų projektų aiškinamajame rašte pateikiamas detalus lėšų poreikis, informacija apie atliktą administracinės naštos vertinimą (dėl planuojamos reguliavimo naštos sumažėjimo sveikatos priežiūros įstaigų gydytojams, atsisakius techninės pagalbos poreikio vertinimo funkcijos) ir kt.

¹ Šuns pagalbininko įsigijimo išlaidos apima šuns įsigijimą, išlaikymą, šuns sveikatos ir gyvybės draudimą šuns pagalbininko rengimo laikotarpiu, šuns pagalbininko parengimą (2 m. trukmės), šuns pagalbininko statusą patvirtinančio dokumento ir skiriamąjo ženklo išdavimą ir kt.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Rengėjai numato aiškų šunų pagalbininkų pagalbos teikimo įgyvendinimo mechanizmą:

Asmuo, norėdamas gauti šuns pagalbininko įsigijimo išlaidų kompensaciją, kreipsis į Agentūrą – Agentūra atliks asmens su negalia individualių pagalbos poreikių vertinimą ir priims sprendimą dėl šuns pagalbininko įsigijimo išlaidų kompensacijos poreikio – Asmuo kreipsis į bet kurią Lietuvoje ar kitoje ES / EEE valstybėje įsteigtą organizaciją dėl šuns pagalbininko parengimo pagal specialią programą – Prieš pradėdant rengti šunį pagalbininką bus atliekamas asmens įvertinimas, kuris apims jo pagalbos poreikius, galimybes užtikrinti šuns pagalbininko gerovę ir apsaugą vadovaujantis Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymu – Bus sudaroma speciali šuns pagalbininko rengimo programa, kuri apims ir šuns pagalbininko įgūdžių įvertinimo patikrinimą (egžaminą) prieš šunį pagalbininką atiduodant asmeniui – Šuns pagalbininko įsigijimo išlaidų kompensacija bus pervedama šunų pagalbininkų rengimo mokyklai trišalės sutarties, sudarytos tarp asmens, organizacijos ir Agentūros, pagrindu – Organizacija parengtą šunį pagalbininką perduos asmeniui su šuns pagalbininko statusą patvirtinančiu dokumentu bei skiriamuoju ženklu, pvz., specialios petnešos su užrašu „šuo pagalbininkas“ (*šuns pagalbininko savininku liks organizacija, o asmuo bus šuns laikytojas*).

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Rengiant Įstatymų projektus rengėjai glaudžiai bendradarbiavo ir konsultavosi su asmenimis su negalia atstovaujančiomis nevyriausybiniomis organizacijomis. Šunų pagalbininkų (vedlių) pagalbos asmenims su regos negalia teikimo sistemos kūrimo klausimams nagrinėti 2024 m. spalio mėn. SADM buvo sudaryta tarpžinybinė darbo grupė. Darbo grupė parengė Šunų pagalbininkų (vedlių) pagalbos asmenims su regos negalia teikimo organizavimo gaires, kurios patvirtintos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu².

Įstatymų projektai taip pat buvo pristatyti 2025-04-17 Asmens su negalia gerovės tarybos posėdyje ir jiems buvo pritarta.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Įstatymų projektai be pastabų suderinti su FM, KM, SAM, ŠMSM, VRM ir ŽŪM. Įstatymų projektai ir jų aiškinamasis raštas patikslinti pagal AM, EIM, SM, TM, Agentūros, Centro bei Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos pastabas ir pasiūlymus. Dėl kai kurių AM, TM, Agentūros bei Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos pateiktų pastabų buvo organizuoti pasitarimai, kurių metu minėtų suinteresuotų institucijų pateiktos pastabos ir pasiūlymai buvo aptarti ir suderinti. Administracinės naštos vertinimas suderintas su EIM.

Projektai svarstyti 2025-07-08 tarpinstituciniame pasitarime ir patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas ir pasiūlymus.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Aušra Gratulevičienė

Socialinės politikos grupė, Pavaduojanti vyresniąją patarėją D.Buivydaite-Garbštienę

² 2025-02-18 įsakymu Nr. A1-97 „Dėl Šunų pagalbininkų (vedlių) pagalbos asmenims su regos negalia teikimo organizavimo gairių patvirtinimo“, kuris skelbiamas Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos interneto svetainėje.